

Onderbouwing agendering – reactie GS op voorstellen CdK bollenteelt (reactie college van GS d.d. 17-10-2023 op voorstellen CdK)

Fracties van de D66, PvdA, PvdD, SP, LijstPormes en GroenLinks

Aanleiding tot agendering

Bollenteelt in Drenthe doet veel stof opwaaien. De recente rechterlijke uitspraken over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in Boterveen en de vraagtekens die door een groeiend aantal wetenschappers worden gezet bij de werkwijze van het Ctgb hebben deze discussie opnieuw aangewakkerd. De steeds duidelijker wordende verbanden die door neurologen worden gelegd tussen zenuwaandoeningen zoals Parkinson en het gestapelde gebruik van middelen die op basis van de gehanteerde grenswaarden per product wellicht toegelaten zijn, maar in combinatie (geaccumuleerd) wel degelijk grenswaarden overschrijden.¹

Al in 2020 constateerde de Gezondheidsraad dat er omissies in de toelatingsprocedure van gewasbeschermingsmiddelen zijn. In het vakblad Medisch Contact wordt gesteld: ‘Ten eerste zijn nadelige neurotoxische effecten, zoals enerzijds schade voor zich ontwikkelende hersenweefsels vanaf de conceptie tot en met de geboorte en anderzijds die op lange termijn, zoals neuro-degeneratieve aandoeningen (Parkinson en dementie), er niet in meegenomen. Ten tweede is het niet goed mogelijk om de risico’s van blootstelling aan een stof vanuit verschillende bronnen of blootstelling aan verschillende stoffen tegelijk mee te nemen’.²

Het college heeft op 17 oktober gereageerd op de voorstellen die de Commissaris van de Koning op 17 maart 2023 naar het ministerie heeft gestuurd (zie bijlagen). Het college stelt zich daarin ten dele positief en welwillend op tegenover de adviezen van de CdK. We zijn blij te lezen dat het college opheldering wil hebben over de werkwijze van het Ctgb. Toch blijven een aantal kwesties ‘boven de markt’ hangen. Hier willen we graag meer duidelijkheid over.

Visie van de fracties

Een duurzaam perspectief voor zowel inwoners van Drenthe als ook agrarisch ondernemers in dit dossier vergt wat onze fractie betreft visie, regie en duidelijkheid. Wat de agenderende fracties betreft gaat – in geval van gefundeerde twijfels over gezondheidsrisico’s – de gezondheid en het welbevinden van de inwoners van Drenthe voor. De fracties zijn ervan overtuigd dat de provinciale overheid een cruciale regierol moet spelen in de ruimtelijke ordening van Drenthe, zeker ten aanzien van intensieve teelten. De vraag: ‘wat kan verantwoord waar?’ dient wat ons betreft bovenaan te staan. Het volledig overlaten van dit proces aan vrijwilligheid binnen de markt haalt een streep door de kaderstellende en regulerende rol die de overheid ons inziens dient te nemen in het kader van een goede ruimtelijke ordening, die tevens bijdraagt aan het recht op een gezonde leefomgeving voor alle inwoners. Daarin dient het de belangen van alle inwoners t.a.v. brede welvaart en welbevinden af te wegen tegen de economische belangen van sectoren én de effecten hiervan op de omgeving.

¹ <https://www.bnnvara.nl/zembla/artikelen/bollengif-in-boterveen>;
<https://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/16069153/umcg-neuroloog-de-toelating-van-gewasbeschermingsmiddelen-deugt-niet>; beide laatst geraadpleegd 30-11-2023, 14:21 uur.

² <https://www.medischcontact.nl/actueel/laatste-nieuws/artikel/gewasbeschermingsmiddelen-wel-degelijk-gevaarlijk>; laatst geraadpleegd 06-12-2023, 17:55 uur.

Vragen aan het college van GS:

1. Het college geeft in de brief van 17 oktober een reactie op elk voorstel van de CdK. Enkele voorstellen krijgen een kanttekening of worden niet of alleen gedeeltelijk overgenomen (voorstel 1, 4b, 6, 7, 8). Kan het college aangeven waarom zij afwijken van de voorstellen van de CdK?
2. Kunt u aangeven waar voor u de grens ligt tussen het laten prevaleren van economische belangen van een economische sector en het beschermen van de eigen inwoners tegen mogelijke gezondheidsrisico's?
3. Hoe kijkt u aan tegen onze visie op een duidelijker regierol van de overheid in het ruimtelijke dossier?

Vragen aan de overige fracties:

1. Wat is uw mening over de reactie van het college op de voorstellen van de CdK?
2. Kunt u aangeven waar voor u de grens ligt tussen het laten prevaleren van economische belangen van een economische sector en het beschermen van de eigen inwoners tegen mogelijke gezondheidsrisico's?
3. Hoe kijkt u aan tegen onze visie op een duidelijker regierol van de overheid in het ruimtelijke dossier?

Aan:
de voorzitter en leden van
Provinciale Staten van Drenthe

Assen, 17 oktober 2023
Ons kenmerk 42/5.9/2023001306
Behandeld door thema Landbouw & Landgebruik
Onderwerp: Achtergrondinformatie proces bollenteelt
Status: Ter informatie

Geachte voorzitter/leden,

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen ligt in Nederland en in Drenthe onder een vergrootglas. Wij hebben allen kennis kunnen nemen van de uitspraken 'Boterveen' en 'Wittelte', waarin bewoners hun zorgen en bezwaren over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen hadden voorgelegd aan de rechter. Ook zijn er in de uitzending van het televisieprogramma Zembla eind september 2023 twijfels geuit over de wijze van toelating van gewasbescherming door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb).

Het is belangrijk dat wij met elkaar een kritische houding hebben ten aanzien van het veilig gebruik van middelen die ingezet worden om de gewassen en teelten te beschermen, want middelen en producten die wij vroeger 'gewoon' vonden, kunnen op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten in deze tijd als onveilig of ongezond voor mens, dier en milieu worden geclassificeerd. Voor het goed functioneren van onze democratie is het van groot belang dat we kunnen vertrouwen op de expertise van de officiële instanties die er zijn om deze wetenschappelijke inzichten te geven, te toetsen en/of te beoordelen. Wat betreft de twijfels die zijn ontstaan over het functioneren van het Ctgb verzoeken wij het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) om hierover op korte termijn opheldering te geven.

Context proces bollenteelt

In 2019 is er op verzoek van het Ministerie van LNV en de provincie Drenthe een verkennend onderzoek gedaan onder telers, omwonenden en vertegenwoordigers van organisaties die betrokken zijn bij de bollenteelt in de provincies Drenthe en Overijssel. Het rapport 'Uitgesproken' is hiervan het resultaat. Belangrijkste conclusie uit het rapport was dat de omwonenden en telers de impasse tot dan toe niet samen hebben kunnen doorbreken en dat de gezamenlijke overheden aan zet waren. Mede naar aanleiding hiervan is een programma Duurzame bollenteelt

Drenthe (DBD) opgesteld. Dit programma zet enerzijds een stap in de transitie om te komen tot een gewasbescherming met nagenoeg geen emissies naar het milieu én zet anderzijds in op het stimuleren van de dialoog tussen alle betrokken partijen.

De commissaris van de Koning is door ons college gevraagd om in gesprek te gaan met de verschillende partijen. Dit heeft erin geresulteerd dat zij in het afgelopen anderhalf jaar met vele partners heeft gesproken; omwonenden/inwoners, telers, distributeurs, natuur- en milieuorganisaties, belangenorganisaties, het RIVM en vertegenwoordigers van diverse overheidsinstanties (Ministerie van LNV, NVWA, GGD Drenthe, provincie Drenthe, waterschap en gemeente Westerveld). Deze gesprekken hebben individueel, maar ook in gezamenlijkheid plaatsgevonden en vanuit verschillende invalshoeken zijn de zorgen en oplossingen op een respectvolle manier met elkaar gedeeld.

De opbrengst van deze gesprekken hebben geleid tot een aantal voorstellen aan het ons college én de minister van LNV. Kort samengevat zien de voorstellen toe op het:

- delen van kennis en inzichten over gewasbeschermingsmiddelen tussen alle partijen;
- helpen van inwoners bij vragen over gewasbescherming en bollenteelt;
- stimuleren van telers om tot duurzame teeltstrategieën over te gaan;
- begeleiden van grondeigenaren en stakeholders in een bepaald gebied om op vrijwillige basis te verkennen of je in ruimtelijke zin de teelten zo kunt organiseren dat er meer rekening wordt gehouden met ieders belangen;
- ondersteunen van gemeenten om het nabuurschap in de eigen gemeente vorm te geven.

Met bijgevoegde brief geven wij een reactie op de voorstellen van de commissaris. Deze gaat ook naar alle gesprekspartners van de commissaris en wordt breed bekend gemaakt.

Tot slot

Door middel van het programma duurzame bollenteelt blijven wij ons inzetten om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen en te verduurzamen. Daarnaast, met de opvolging van de voorstellen van de commissaris, willen wij de dialoog tussen alle betrokken partijen blijven stimuleren en stappen zetten voor een toekomstbestendige landbouw in een leefbaar Drenthe.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

, secretaris

Bijlage Brief aan commissaris van de Koning

Aan:
de provincie Drenthe
t.a.v. de commissaris van de Koning in Drenthe
Postbus 122
9400 AC ASSEN

Assen, 17 oktober 2023
Ons kenmerk 42/5.9/2023001306
Behandeld door thema Landbouw & Landgebruik (0592) 36 55 55
Onderwerp: In reactie op uw brief

Geachte commissaris,

In uw brief van 17 maart 2023 doet u ons college en de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) een aantal voorstellen die kunnen helpen in het verminderen van de zorgen over de risico's met betrekking tot het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen voor de gezondheid, het landschap en de natuur.

Allereerst willen wij u hartelijk danken voor uw inzet om het gesprek tussen de verschillende partijen te stimuleren. Het staat buiten kijf dat wij uw beschouwing, dat het van belang is dat mensen met elkaar in gesprek zijn, van elkaar weten wat belangrijk is en hoe wij elkaar daarin kunnen helpen, onderschrijven. Uiteindelijk willen wij een leefomgeving waarin eenieder prettig kan wonen en werken.

Algemene reactie

Voordat wij ingaan op de verschillende voorstellen is het goed ons te realiseren dat zich in de afgelopen periode diverse verwachte en onverwachte ontwikkelingen hebben voorgedaan die mogelijk van invloed zijn op de uitvoering van de door u voorgestelde adviezen. Bijvoorbeeld:

- de installatie van een nieuw college van Gedeputeerde Staten op woensdag 12 juli 2023 en de lancering van het collegeakkoord;
- een demissionair kabinet dat naar verwachting besluitvorming op een aantal onderwerpen die verband houden met de bollenteelt en gewasbescherming zal opschorten;
- een rechterlijke uitspraak over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op de locatie Boterveen.

Wij realiseren ons dat de bollenteelt en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen veel discussie, zorgen en onrust teweegbrengt in onze samenleving. Dit betreuren wij en wij willen ons inzetten om deze impasse te doorbreken. Wij zoeken een balans tussen het onderhouden van en zorgen voor onze natuur en biodiversiteit en een bloeiende landbouw en een leefbaar Drenthe. Over de vraag hoe wij dat willen bereiken gaan wij de komende periode in gesprek met betrokkenen. Zoals verwoord in ons collegeakkoord willen wij vanuit de provincie geen extra regels stellen voor de landbouwsector bovenop de landelijke en Europese wetgeving en is vrijwilligheid de basis om tot verandering te komen.

Reactie per voorstel

Voorstel 1

Ontwikkel in gezamenlijkheid met inwoners, ondernemers, relevante ketenpartners en overheden een inhoudelijke en ruimtelijke visie op "duurzame landbouw" in Drenthe, waarbij rekening wordt gehouden met de verschillende kwetsbare functies (zoals natuur, wonen, cultuurhistorische waarden). Geef daarmee duidelijkheid in tijd en plek waar je wel en geen intensieve teelten wilt hebben. Geef daarin alle stakeholders tijd, ruimte en ondersteuning om in geleidelijkheid naar deze visie toe te groeien.

In juni 2022 presenteerde het kabinet de Startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Kerndoelen zijn: verbetering van de kwaliteit van de natuur, een robuuster en gezonder watersysteem en een klimaatneutraal landelijk gebied. Hoofddambitie is het toekomstbestendig ontwikkelen van het landelijk gebied. Van de landbouw wordt veel verwacht om bij te dragen aan deze kerndoelen. Enerzijds door te accepteren dat bodem en water leidend zijn bij de uitoefening van de landbouw, anderzijds door maatregelen te nemen in de bedrijfsvoering om emissies vanuit het bedrijf naar bodem, water en lucht te verlagen tot een niveau dat zij geen negatieve effecten op de natuur en het klimaat hebben. Daarmee wordt een transitie van de landbouw gevraagd.

Bovenstaande kan alleen gerealiseerd worden met medewerking en draagvlak van de landbouw. Daarvoor is een langjarig perspectief nodig op de richting waarin de Nederlandse landbouw zich gaat ontwikkelen, waardoor boeren die verder willen beslissingen op bedrijfsniveau kunnen nemen, die economisch duurzaam zijn.

Opdracht aan de provincies is om het NPLG uit te werken naar integrale provinciale gebiedsprogramma's en het ontwerp uiterlijk het eerste kwartaal 2024 bij de minister voor Natuur en Stikstof in te dienen. Vanuit de NPLG-ambitie worden de uitgewerkte doelen voor natuur, stikstof, water en klimaat, en de wisselwerking met de verduurzaming van de landbouw en de sociaaleconomische ontwikkelingen, opgenomen. Samenwerking tussen het Rijk, decentrale overheden, maatschappelijke partners en ondernemers is cruciaal, net als betrokkenheid van grondeigenaren en grondgebruikers. Inmiddels is er een eerste concept door de provincie opgesteld.

Naast het proces om te komen tot een Drents Programma Landelijk Gebied (DPLG) is de voorbereiding om te komen tot een nieuwe Omgevingsvisie gestart. In Provinciale Staten is in januari van 2023 een procesaanpak vastgesteld. Inmiddels zijn wij gestart met het opstellen van een koersnotitie Landbouw. Deze zal met ondernemers, relevante ketenpartners en overheden worden ontwikkeld. Deze koersnotitie wordt gebruikt als bouwsteen voor het provinciaal programma landelijk gebied en de nieuwe Omgevingsvisie. Het begeleiden van alle stakeholders is erop gericht om op vrijwillige basis te verkennen of je in ruimtelijke zin de teelten zo kunt organiseren dat er meer rekening wordt gehouden met ieders belangen.

Voorstel 2

Verken de mogelijkheid om de ruimtelijke aspecten van bollenteelt als onderdeel van een landbouwvisie (zoning intensieve landbouw) mee te nemen en te verankeren in de provinciale uitwerking van het NPLG.

Dit voorstel sluit aan bij voorstel 1. Een verkenning naar de mogelijkheid om de ruimtelijke aspecten van bollenteelt als onderdeel van een landbouwvisie mee te nemen en te verankeren is onderdeel van het proces om te komen tot de nieuwe Omgevingsvisie.

Voorstel 3

Stel een lijst op van gewasbeschermingsmiddelen die aantoonbaar de akker verlaten door verdamping, verwaaiing en uitspoeling. Dring er vervolgens bij het Ministerie van LNV op aan om deze middelen met prioriteit te verbieden. Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) toetst alle gewasbeschermingsmiddelen op verdamping, verwaaiing en uitspoeling en de verantwoordelijke partijen zijn continu bezig met het actualiseren van deze wetenschappelijke basis. Vanuit deze doelstelling is voorgesteld om tot een kennisuitwisseling te komen tussen belangengroepen (bijv. Meten=Weten) en vertegenwoordigers van het Ctgb om informatie hierover te delen.

Samen met het Ministerie van LNV wordt er een kennisbijeenkomst georganiseerd voor belangstellenden waarin het Ctgb uitleg geeft over de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en waarin belangengroepen de mogelijkheid krijgen om kennis en expertise te delen.

Voorstel 4

Stel, in samenspraak met alle gesprekspartners, een integraal programmavoorstel op waarin de volgende onderdelen concreet worden uitgewerkt:

- a. *werk een programmavoorstel uit voor een systeemaanpak waarin (bollen)telers worden gestimuleerd om te komen tot een duurzame teeltstrategie op bedrijfsniveau voor alle teelten. Insteek is een regioaanpak waarin men in een gebied van enkele honderden hectares gericht aan de gang gaat met een geïntegreerde systeemaanpak om te komen tot duurzame landbouw op regio niveau;*

- b. stel op korte termijn een procesbegeleider aan die met grondeigenaren en andere stakeholders op vrijwillige basis in een bepaald gebied in gesprek gaat om te verkennen of er mogelijkheden/kansen zijn om de (intensieve) teelten/ gebruik gewasbeschermingsmiddelen in dat gebied zo te organiseren dat er (meer) rekening wordt gehouden met de belangen van telers, omwonenden, natuurorganisaties, etc. in dat gebied. Als experimenteergebieden zijn daarbij benoemd: het Drentse Aa gebied of Rheebruggen of de randgebieden van het Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold en Leggelderveld.*

Wij hebben een onderzoekinstelling gevraagd om vanuit het programma Toekomstgerichte landbouw een programmavoorstel uit te werken voor een integrale duurzame gewas- en teeltstrategie voor alle teelten op bedrijfsniveau.

Voor wat betreft deel b. stellen wij nu geen procesbegeleider aan. In 2024 starten er vanuit het DPLG gebiedsprocessen waar de genoemde vraagstukken ook aan de orde komen.

Mochten zich grondeigenaren melden die met elkaar willen onderzoeken welke mogelijkheden en kansen er zijn om (intensieve) teelten/gebruik gewasbeschermingsmiddelen in dat gebied zo te organiseren dat er (meer) rekening wordt gehouden met de belangen van telers, omwonenden, natuurorganisaties, etc. in dat gebied, dan zullen wij deze grondeigenaren faciliteren met een procesbegeleider van Prolander.

Voorstel 5

Stel in samenspraak met alle gesprekspartners een informatievoorziening in waar:

- o inwoners van Drenthe terecht kunnen met vragen en zorgen over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot de (bollen)teelt;*
- o inwoners geholpen kunnen worden met een snelle doorverwijzing naar andere instanties of organisaties (bijvoorbeeld de GGD of NVWA) alwaar klachten/meldingen kunnen worden geïnventariseerd, opgepakt en/of verder worden onderzocht;*
- o informatie vanuit de overheden over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot de (bollen)teelt overzichtelijk digitaal beschikbaar wordt gesteld;*
- o signalen worden 'gevangen' over onderwerpen waarover meer duidelijkheid gewenst is en deze te adresseren aan de verantwoordelijke organisatie.*

Zowel wij als het Ministerie van LNV hebben een positieve grondhouding ten aanzien van dit voorstel. Wij gaan een extern bureau opdracht verlenen om de opzet en inrichting van een dergelijke informatievoorziening nader te verkennen. Het Ministerie van LNV draagt bij in de financiering van deze verkenning. De gesprekspartners krijgen de mogelijkheid om in deze verkenning een zienswijze te geven hoe zij een dergelijk informatiepunt concreet voor zich zien.

Voorstel 6

Ontwikkel op basis van bestaande convenanten en handreikingen een Drentse 'gedragscode' die op een praktische manier richting geeft aan de invulling van het nabuurschap. Deze gedragscode wordt, met implementatieadvies, ter beschikking gesteld aan de Drentse gemeenten om aan de hand hiervan met betrokken partijen in gesprek te gaan om (eventuele) gemeentelijke convenanten vorm en inhoud te geven.

Wij hebben een positieve grondhouding ten aanzien van dit voorstel en zijn voornemens om menskracht en middelen ter beschikking te stellen om een model 'gedragscode' voor gemeenten te ontwikkelen. Vraag is wel of de Drentse gemeenten behoefte hebben aan een dergelijke 'gedragscode' of dat de huidige voorbeelden en handreikingen op dit moment voldoende houvast bieden om een gedragscode of convenant op te stellen. Samen met de betrokken Drentse gemeenten pakken wij deze verkenning op. Op basis van deze verkenning besluiten wij of het wenselijk is om tot een Drentse gedragscode te komen.

Voorstel 7

Organiseer jaarlijks een bijeenkomst in Drenthe die in het teken staat van duurzame landbouw. Doel van deze bijeenkomst is om een platform te bieden waar:

- (wetenschappelijke) kennis en ideeën over duurzame landbouw kunnen worden gedeeld met eenieder die hierin is geïnteresseerd;*
- (beleids)ontwikkelingen (incl. de uitwerking van deze voorstellen) vanuit de overheden kunnen worden toegelicht;*
- onderwerpen die door het informatieportaal worden gevangen en waarvan het wenselijk is om deze onderwerpen toe te lichten;*
- mensen elkaar kunnen ontmoeten en waar de gezamenlijke gesprekken, die de commissaris is gestart, een vervolg krijgen.*

Op dit moment worden in het kader van het programma Duurzame Bollenteelt Drenthe jaarlijks twee informatiebijeenkomsten georganiseerd. Deze bijeenkomsten kunnen ook worden benut voor het agenderen van onderwerpen die breder zijn dan alleen de bollenteelt.

Voorstel 8

Stel een lijst op van gewasbeschermingsmiddelen voor de bollenteelt die aantoonbaar minder belastend zijn voor het milieu, maar die niet zijn toegelaten in de bollenteelt. Dring er vervolgens bij het Ministerie van LNV aan op een (versnelde) toelating van deze laag risicomiddelen in deze teelten.

'Spoor 3' binnen het programma Duurzame Bollenteelt Drenthe geeft invulling aan dit voorstel door te experimenteren met de toepassing van (alternatieve) gewasbeschermingsmiddelen. Het initiatief om dergelijke producten aan te dragen voor toelating ligt bij de sector zelf, maar de sector kan wel worden opgeroepen en gestimuleerd om een voorstel voor toelating te doen aan het Ctgb. In de stuurgroep DBD, waar onze gedeputeerde voorzitter van is, is hiervoor reeds aandacht. De stuurgroep heeft de sector gevraagd dit vraagstuk in te brengen bij het uitvoeringsprogramma Duurzame gewasbescherming 2030. Onder de noemer actuele zaken die op korte termijn om een oplossing vragen is aandacht gevraagd voor versnelde toelating van laagrisico-middelen voor de bollenteelt.

Tot slot

Wij willen u nogmaals hartelijk danken voor uw inspanningen op dit onderwerp.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,
namens dezen,

A large, stylized handwritten signature in blue ink, written over the text 'Gedeputeerde Staten van Drenthe, namens dezen,'.

J. Otter,
gedeputeerde

Afschrift aan:

- Provinciale Staten van Drenthe
- gesprekspartners

wa.coll.

Aan:

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij
t.a.v. de minister
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Provincie Drenthe
t.a.v. het college van Gedeputeerde Staten Drenthe
Postbus 122
9400 AC Assen

Assen, 17 maart 2023

Ons kenmerk 2023000425

Behandeld door de heer M van Delden (0592) 36 50 54

Uw kenmerk

Onderwerp: Voorstellen aan overheden

Geachte minister, geacht college,

Bij omwonenden en belangenorganisaties bestaan er zorgen over risico's bij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op de gezondheid, de biodiversiteit, het landschap en de natuur. We hebben ons in het afgelopen anderhalf jaar ingezet om in gezamenlijkheid te zoeken naar 'instrumenten' die kunnen helpen om deze zorgen te verminderen, met als doel een omgeving waar je gezond en plezierig kunt wonen en werken.

In deze brief informeer ik u over het resultaat van deze gesprekken en leg ik een aantal voorstellen voor die kunnen helpen om deze doelstelling te bereiken.

Aanleiding gesprekken

Nederland is de grootste producent van bloembollen ter wereld en ook in Drenthe worden in toenemende mate bloembollen geteeld. Over deze toename en over het (intensieve) gebruik van gewasbeschermingsmiddelen voor deze teelt, worden door omwonenden en belangenorganisaties de nodige zorgen en risico's ervaren.

Mede naar aanleiding hiervan is er op verzoek van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de provincie Drenthe, in 2019 een verkennend onderzoek gedaan onder telers, georganiseerde en niet georganiseerde omwonenden en vertegenwoordigers van organisaties die betrokken zijn bij de bollenteelt in de provincies Drenthe en Overijssel. Het rapport 'Uitgesproken' is hiervan het resultaat en geeft, naast een weergave van de verkennende gesprekken, ook handvatten die ertoe kunnen leiden dat de betrokkenen (weer) met elkaar in gesprek komen.

Belangrijkste conclusie uit het rapport is, dat de omwonenden en telers de impasse tot nog toe niet samen hebben kunnen doorbreken en dat de gezamenlijke overheden aan zet zijn. Mede naar aanleiding hiervan is een programma Duurzame bollenteelt Drenthe (DBD) opgesteld. Dit programma zet een stap in de transitie om te komen tot een gewasbescherming met nagenoeg geen emissies naar het milieu. Met dit programma wordt invulling gegeven aan het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming 2030 en de ambities uit het provinciale programma "Toekomstgerichte landbouw".

Opbrengst van de gesprekken

Als commissaris van de Koning ben ik gevraagd om de 'dialogo' tussen de verschillende partijen te stimuleren. Ik heb ingestemd met dit verzoek, want ik vind het van groot belang dat mensen met elkaar in gesprek zijn en van elkaar weten wat men over en weer belangrijk vindt en hoe we elkaar daarin kunnen ondersteunen en spiegels kunnen voorhouden. Uiteindelijk willen we met elkaar in een plezierige woonomgeving leven waar het fijn toeven is, waar je een boterham kunt verdienen en waarbij mensen geen zorgen hoeven te hebben over hun gezondheid.

Vanuit deze doelstelling heb ik in het afgelopen anderhalf jaar met vele partners gesproken. Omwonenden/inwoners, telers, distributeurs, natuur- en milieuorganisaties, belangenorganisaties, het RIVM en vertegenwoordigers van diverse overheidsinstanties (ministerie LNV, NVWA, GGD Drenthe, provincie Drenthe, waterschap en gemeente Westerveld). Deze gesprekken hebben individueel, maar ook in gezamenlijkheid plaatsgevonden en vanuit verschillende invalshoeken zijn de zorgen en oplossingen op een respectvolle manier met elkaar gedeeld. Ik wil iedereen daarvoor danken en complimenteren.

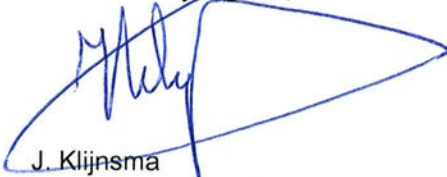
De opbrengst van deze gesprekken hebben geleid tot een aantal voorstellen aan de betreffende overheden. Deze treft u aan in de bijlage. Kort samengevat zien de voorstellen toe op het:

- delen van kennis en inzichten over gewasbeschermingsmiddelen tussen alle partijen;
- helpen van inwoners bij vragen over gewasbescherming en bollenteelt;
- stimuleren van telers om tot duurzame teeltstrategieën over te gaan;
- begeleiden van grondeigenaren en stakeholders in een bepaald gebied om op vrijwillige basis te verkennen of je de teelten zo kunt organiseren dat er meer rekening wordt gehouden met ieders belangen;
- ondersteunen van gemeenten om het nabuurschap in de eigen gemeente vorm te geven.

Tot slot

Ik adviseer de betreffende overheden om de voorstellen over te nemen en verder uit te werken. Op verzoek van alle gesprekspartners organiseer ik in het najaar wederom een bijeenkomst met alle partners om van de overheden te horen of en zo ja op welke wijze de voorstellen zijn overgenomen en uitgevoerd.

Met vriendelijke groet,

J. Klijnsma

Commissaris van de Koning in Drenthe

Bijlage: voorstellen aan het college van GS en ministerie LNV

Voorstel	Advies
<p>Ontwikkel in gezamenlijkheid met inwoners, ondernemers, relevante ketenpartners en overheden een inhoudelijke en ruimtelijke visie op “duurzame landbouw” in Drenthe, waarbij rekening wordt gehouden met de verschillende kwetsbare functies (zoals natuur, wonen, cultuurhistorische waarden). Geef daarmee duidelijkheid in tijd en plek waar je wel en geen intensieve teelten wilt hebben. Geef daarin alle stakeholders tijd, ruimte en ondersteuning om in geleidelijkheid naar deze visie toe te groeien.</p>	<p>Advies aan het college van gedeputeerde staten is om dit voorstel over te nemen en mee te nemen in de ontwikkeling van de nieuwe omgevingsvisie voor Drenthe en in de totstandkoming van deze visie alle gesprekspartners nauw te betrekken zodat alle partners hierin desgewenst hun zienswijze kunnen geven.</p>
<p>Verken de mogelijkheid om de ruimtelijke aspecten van bollenteelt als onderdeel van een landbouwvisie (zoning intensieve landbouw) mee te nemen en te verankeren in de provinciale uitwerking van het Nationaal Programma Landelijk Gebied.</p>	<p>Advies aan het college van gedeputeerde staten is om dit voorstel over te nemen en uit te werken in de gebiedsprogramma's die in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG¹) worden opgesteld. Het NPLG geeft een uitwerking van de transitie van het landelijk gebied, met doelstellingen voor natuur, water, landbouw en klimaat. De sturende keuzes van het rijk voor (schoon en voldoende) water en (gezonde) bodem zijn ook richtinggevend voor kansen en mogelijkheden voor een duurzame bollenteelt met voor landbouw (en mogelijk bollenteelt) scenario's als innoveren, extensiveren en verplaatsen.</p>
<p>Stel een lijst op van gewasbeschermingsmiddelen die aantoonbaar de akker verlaten door verdamping, verwaaiing en uitspoeling. Dring vervolgens bij het ministerie van LNV op aan om deze middelen met prioriteit te verbieden.</p>	<p>Het CTGB doet voordat een gewasbeschermingsmiddel door een teler in een bepaald gewas mag worden gebruikt een wetenschappelijke risicobeoordeling. Daaruit moet blijken of een middel veilig voor mens dier en milieu kan worden toegepast. De wetenschappelijke basis wordt steeds weer geactualiseerd. Vanuit deze doelstelling is voorgesteld om tot een kennisuitwisseling te komen tussen</p>

¹ Het NPLG gaat samen met provincies, waterschappen, gemeenten en maatschappelijke partners, (agrarisch) ondernemers, grondeigenaren en grondgebruikers op zoek naar oplossingen per gebied.

	<p>belangengroepen (bijv. Meten=Weten) en vertegenwoordigers van het CTGB om informatie hierover te delen.</p> <p>Advies aan het college van gedeputeerde staten is om, in overleg met het ministerie van LNV en de gesprekspartners, (een) bijeenkomst(en) te organiseren.</p>
<p>Stel, in samenspraak met alle gesprekspartners, een integraal programmavoorstel op waarin de volgende onderdelen concreet worden uitgewerkt:</p> <p>a. Werk een programmavoorstel uit voor een systeemaanpak waarin (bollen)telers worden gestimuleerd om te komen tot een duurzame teeltstrategie op bedrijfsniveau voor alle teelten. Insteek is een regioaanpak waarin men in een gebied van enkele honderden hectares gericht aan de gang gaat met een geïntegreerde systeemaanpak om te komen tot duurzame landbouw op regio niveau.</p> <p>b. Stel op korte termijn een procesbegeleider aan die met grondeigenaren en andere stakeholders op vrijwillige basis in een bepaald gebied in gesprek gaat om te verkennen of er mogelijkheden/kansen zijn om de (intensieve) teelten/gebruik gewasbeschermingsmiddelen in dat gebied zo te organiseren dat er (meer) rekening wordt gehouden met de belangen van telers, omwonenden, natuurorganisaties, etc. in dat gebied. Als experimenteergebieden zijn daarbij benoemd: het Drentse Aa gebied of Rheebruggen of de randgebieden van het natura-2000 gebied Drents-Friese Wold en Leggelderveld.</p>	<p>Uit de gesprekken constateer ik een positieve grondhouding bij de overheden ten aanzien van beide voorstellen, maar de mogelijke inzet vraagt nog om een nadere verkenning van de opdracht op haalbaarheid, mogelijkheid en gebiedskeuze. Dit mede gelet op alle ontwikkelingen die er momenteel plaatsvinden rondom de landbouw. Door bewoners en natuurorganisaties is het belang benadrukt om tempo te maken met de uitwerking van dit voorstel zodat zo snel mogelijk met dit proces kan worden begonnen.</p> <p>Het college van gedeputeerde staten wordt geadviseerd om de regie op de verkenning van deze twee voorstellen op zich te nemen en hier, in samenspraak met de gesprekspartners, op korte termijn mee te starten.</p>
<p>Stel in samenspraak met alle gesprekspartners een informatievoorziening in waar:</p> <ul style="list-style-type: none"> o inwoners van Drenthe terecht kunnen met vragen en zorgen over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot de (bollen)teelt; 	<p>Uit de gesprekken met de overheden constateer ik draagvlak op dit voorstel. Vraag is wel wat de exacte invulling moet zijn. Middels een nadere verkenning moet dit verder worden onderzocht. Het college van gedeputeerde staten wordt geadviseerd om, samen met de gesprekspartners, een verkenning uit te voeren op doel, vorm, inhoud en financiering.</p>

<ul style="list-style-type: none"> ○ inwoners geholpen kunnen worden met een snelle doorverwijzing naar andere instanties of organisaties (bijvoorbeeld de GGD of NVWA) alwaar klachten/meldingen kunnen worden geïnventariseerd, opgepakt en/of verder worden onderzocht; ○ informatie vanuit de overheden over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot de (bollen)teelt overzichtelijk digitaal beschikbaar wordt gesteld; ○ signalen worden 'gevangen' over onderwerpen waarover meer duidelijkheid gewenst is en deze te adresseren aan de verantwoordelijke organisatie. <p>Dit portaal heeft in eerste aanleg een tijdelijke functie. In deze periode wordt ervaren wat exact de behoefte is uit de samenleving aan een dergelijk portaal en zo ja welke inhoud hierin van belang is. Na de evaluatie wordt geadviseerd over het vervolg.</p>	
<p>Ontwikkel op basis van bestaande convenanten en handreikingen een Drentse 'gedragscode' die op een praktische manier richting geeft aan de invulling van het nabuurschap. Deze gedragscode wordt, met implementatieadvies, ter beschikking gesteld aan de Drentse gemeenten om aan de hand hiervan met betrokken partijen in gesprek te gaan om (eventuele) gemeentelijke convenanten vorm en inhoud te geven.</p>	<p>Het college van gedeputeerde staten wordt geadviseerd om, samen met de gesprekspartners, deze gedragscode te ontwikkelen.</p>
<p>Organiseer jaarlijks een bijeenkomst in Drenthe die in het teken staat van duurzame landbouw. Doel van deze bijeenkomst is om een platform te bieden waar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • (wetenschappelijke) kennis en ideeën over duurzame landbouw kunnen worden gedeeld met eenieder die hierin is geïnteresseerd; • (beleids)ontwikkelingen (incl. de uitwerking van deze voorstellen) vanuit de overheden kunnen worden toegelicht; 	<p>Het college van gedeputeerde staten wordt geadviseerd om een dergelijke bijeenkomst te organiseren.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • onderwerpen die door het informatieportaal (zie voorstel 9) worden gevangen en waarvan het wenselijk is om deze onderwerpen toe te lichten; • mensen elkaar kunnen ontmoeten en waar de gezamenlijke gesprekken, die de commissaris is gestart, een vervolg krijgen. 	
<p>Stel een lijst op van gewasbeschermingsmiddelen voor de bollenteelt die aantoonbaar minder belastend zijn voor het milieu, maar die niet zijn toegelaten in de bollenteelt. Dring er vervolgens bij het ministerie van LNV aan op een (versnelde) toelating van deze laag risico middelen in deze teelten.</p>	<p>‘Spoor 3’ binnen het programma DBD geeft invulling aan dit voorstel door te experimenteren met de toepassing van (alternatieve) gewasbeschermingsmiddelen. Het initiatief om voor gewasbeschermingsmiddelen een toelating aan te vragen bij het Ctgb ligt bij de (potentiële) toelatingshouder. Het college van gedeputeerde staten wordt geadviseerd hiervoor aandacht te vragen bij het programma DBD.</p>
<p>Kom met een voorstel op welke wijze (bollen)telers ondersteund kunnen worden met onafhankelijke kennis en advies over duurzaam telen.</p>	<p>In het regeerakkoord is benoemd dat de verkoop en het advies van bestrijdingsmiddelen moet worden losgekoppeld. Het ministerie van LNV is hiermee bezig en de verwachting is dat hierover op korte termijn meer duidelijkheid komt. Het ministerie van LNV wordt geadviseerd om deze inspanningen voort te zetten en de gesprekspartners met regelmaat te informeren over de behaalde resultaten.</p>

Overig

Naast genoemde voorstellen is ook aandacht gevraagd door de bewoners om de kennis over de (cumulatieve) effecten van gewasbeschermingsmiddelen op mens en natuur te vergroten en de resultaten hiervan mee te nemen in het toelatingsbeleid. Uit de gesprekken met het ministerie van LNV constateer ik dat op dit onderwerp al wordt ingezet.